

چکیده مقالات

سومین همایش ملی نقش و جایگاه مادر

Ferdowsi University of Mashhad
Faculty of Education and Psychology
2 & 3 March 2019

دانشگاه فردوسی مشهد با همکاری
بنیاد فرهنگی بین‌المللی مادر

۱۱ و ۱۲ اسفند ۱۳۹۷

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، ایران

مادرخواندگی: فرصت ها و چالش های ایفای نقش مادری برای کودکان بی سرپرست و بدسرپرست

سید محسن اصغری نکاح^۱

مقدمه: کودکان بی سرپرست و بدسرپرست (OVC) به دلایل مختلفی از خانواده و آغوش مادر زیستی خویش محروم می شوند و نیازمند راه های جایگزین مراقبت و سرپرستی هستند و در این میان مادرخوانده به عنوان مادر تربیتی و مراقبتی کودک می تواند بخش عمده ای از خلاء حضور مادر را جبران نماید هر چند این مسیر با فراز و نشیب های ویژه ای همراه است که مقاله حاضر آنها را از منظر تجارب مشاوره و تعامل با مادران متقاضی فرزندخواندگی یا مادران فرزندپذیرفته مورد بررسی قرار میدهد و راهکارهایی را برای افزایش فرصت ها و کاهش آسیب های احتمالی پیشنهاد می کند.

روش شناسی: روش مقاله حاضر از نوع مروری- تحلیلی است و برخاسته از حدود ۱۵ سال تجارب تربیتی- مشاوره ای در تعامل با مراکز نگهداری کودکان بی سرپرست و بدسرپرست و خانواده های متقاضی فرزندخواندگی است.

یافته ها: آمارهای موجود نشان می دهد، سالانه حدود ۱۶۰۰ کودک به فرزندخواندگی بصورت امین موقت سپرده می شوند که اکثر آنها بدسرپرست و دارای والدین زیستی فاقد صلاحیت هستند، از طرفی یافته ها نیز نشان می دهد شیرخوارگاه و مراکز نگهداری کودکان OVC، فضایی روانشناختی مناسبی برای رشد همه جانبه کودکان نیست و لازم است در اولین موقعیت، این کودکان از شرایط روان شناختی و تربیتی خانواده جایگزین تحت عنوان کلی فرزندخواندگی بهره مند شوند. هرچند همه اعضای خانواده به سهم خود درگیر مساله می شوند، لیکن بار اصلی فرزندپذیری بر دوش مادران خانواده است. اسناد و گزارش های موجود نشان میدهد طرح امین موقت و اجرای آزمایشی طرح مشک از طرف بهزیستی برای تسهیل پیوندزدن کودکان به محیط خانواده طراحی و اجرا شده است و اکنون خانواده های بسیاری نیز تمایل به پذیرش فرزند دارند لیکن در کنار لحظات خوشایند، چالش های متعددی نظیر مشکلات خاص زندگی با فرزندخوانده و گاه ناکامی در فرزندخواندگی و بازگرداندن کودک به مراکز نگهداری نیز توسط مادرخوانده ها گزارش می شود که نیازمند چاره جویی و ارائه خدمات تخصصی به مادر خوانده ها در فرایند فرزندپذیری و فرزندپروری است.

بحث و نتیجه گیری: فرزندپذیری و ایفای نقش مادرخواندگی فرصتی است چالش انگیز که نیازمند انتخابی آگاهانه و فرزندپروری ماهرانه و نیازمند رضایت دورنی و همراهی همسر و خانواده و بخصوص نیازمند بهره مندی از آموزش و خدمات مشاوره ای قبل و حین پذیرش فرزندخوانده است، لازم است علاوه بر لزوم اصلاح نگرش به کودک بی سرپرست و جایگاه مادر خوانده و فرهنگ سازی و ترویج فرزندپری و مسایلی نظیر: آگاهی از چالش های فرزندپذیری، شناخت انگیزه های واقعی، آمادگی برای بیان واقعیت، مواجهه با مشکلات فرزندپروری، بلوغ و نوجوانی، بحران هویت یابی، مسایل تحصیلی، تربیتی و معنوی فرزندخوانده، چالش بین فرزندخوانده و سایر فرزندان، آمادگی برای ارتباط فرزندخوانده با خویشاوندان، آمادگی برای تحویل احتمالی فرزندخوانده به والدین زیستی، همچنین نحوه مواجهه با کنجکاوی و مداخله دیگران در کانون توجه سازمان های متولی و متخصصان مرتبط برای حمایت از خانواده های فرزندپذیر بخصوص شخص مادرخوانده باشد، بدین ترتیب می توان چالش های مادرخواندگی را به فرصتی برای کودکان OVC و خانواده های فرزندپذیر تبدیل کرد.

کلیدواژه ها: مادرخوانده، فرزندپذیری، کودکان بی سرپرست و بدسرپرست، مشاوره فرزند خواندگی.

۱. استادیار دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، گروه روان شناسی مشاوره و تربیتی